

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคน คุณภาพการศึกษาจึงเป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงคุณภาพคน ประเทศไทยเห็นความสำคัญของการศึกษาจึงได้มีการจัดวางระบบและพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่อง จะเห็นได้จากรัฐบาลไทยได้มีการกำหนดแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ เพื่อให้เป็นกรอบทิศทางในการจัดการศึกษาทุก ๆ ห้าปี ทั้งนี้เพื่อปรับปรุงบริบททางการศึกษาให้ทันสมัย สอดคล้องกับความเจริญก้าวหน้าทางด้านวิทยาการ และสังคมโลก นอกจากนี้ยังได้ตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 สำหรับใช้เป็นหลักในการบริหารจัดการศึกษาของชาติให้ได้คุณภาพและมาตรฐานที่ต้องการอีกด้วย แต่จากการศึกษาทบทวนพัฒนาการทางการศึกษาที่ผ่านมา เพื่อปฏิรูปการศึกษาพบว่าส่วนใหญ่ดำเนินการโดยมุ่งเน้นเชิงปริมาณมากกว่าคุณภาพทั้งด้านผู้เรียนและครู การแก้ปัญหาเป็นแบบตั้งรับและไม่สามารถแก้ไขได้ทันการณ์ทำให้คุณภาพชีวิตของคนไทยด้อยลง สมรรถภาพการแข่งขันสู้กับประเทศอื่นไม่ได้ ในปัจจุบันได้มีการปรับกระบวนการพัฒนาเศรษฐกิจมายึดคนเป็นศูนย์กลาง ส่วนด้านการศึกษาที่หันมายึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ล้วนแต่มุ่งความสำคัญที่คนทั้งสิ้นเพราะเห็นว่า “คน” คือองค์รวมของการพัฒนาทุกด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2547 : 3)

ในการปฏิรูปการศึกษาทำให้เกิดกระบวนการทัศน์ใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดทำหลักสูตร การทำแผนการเรียนการสอนและการวัดประเมินการเรียนรู้ ในอันที่จะพัฒนาผู้เรียนทุกคนสู่เป้าหมายที่พึงปรารถนาาร่วมกัน จากรายงานการค้นคว้าข้อความรู้ของต่างประเทศและประเทศไทยพบว่าข้อเสนอแนะทางด้านความคิด และแนวปฏิบัติที่สำคัญในการพัฒนาการจัดการศึกษากล่าวคือในการปฏิรูปการศึกษาผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งในระดับประเทศ เขตพื้นที่การศึกษาและระดับสถานศึกษา การเรียนรู้ที่เกิดขึ้น การวิเคราะห์แนวโน้มของความก้าวหน้าและระดับผลการเรียนรู้ทางด้านพัฒนาการและคุณภาพอันเป็นพื้นฐานสำคัญของนักเรียนด้วยวิธีการวิจัย (ศิริชัย กาญจนวาสี, 2543 : 5) และในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของสังคมการศึกษาที่มีบทบาทหน้าที่หลักในการถ่ายทอดหรือเผยแพร่ความรู้ การวิจัย คิดแสวงหาและพัฒนาความรู้ใหม่ทั้งสองด้านคือ มีการเรียนการสอนกับการวิจัยประกอบกันเป็นระบบและกระบวนการเรียนรู้อันหนึ่งอันเดียวกัน เปรียบเสมือนด้านของเหรียญอันเดียวกัน เป็นทั้งการถ่ายทอด สืบทอดและสะสมพอกพูนความรู้ที่เป็นต้นทุนและศักยภาพทางภูมิปัญญาและในที่สุดเพื่อประยุกต์ใช้ให้เป็นคุณประโยชน์ต่อการ

ดำรงชีวิต รวมทั้งต่อการพัฒนาเปลี่ยนแปลงอันเป็นกฎวิถีชีวิตของมนุษย์และสังคม (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. 2539 : 12)

จากที่กล่าวมาชี้ให้เห็นว่าการวิจัยมีความสำคัญและจำเป็นต้องดำเนินการควบคู่ไปกับกระบวนการจัดการศึกษา สอดคล้องกับพระราชดำรัสเปิดการประชุม โต๊ะกลมไทย-สหรัฐฯ ครั้งที่ 3 ของสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ ตอนหนึ่งว่า การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยพัฒนาบุคลากรในชาติ ด้วยเหตุนี้ทุกประเทศจึงมีนโยบายหลักที่จะพัฒนาการศึกษาของประชาชนในชาติ ให้งบประมาณสนับสนุนและทำการวิจัยที่จำเป็นเพื่อพัฒนาการศึกษาของประเทศชาติให้มีคุณภาพที่ดีที่สุดและมีมาตรฐานสูงที่สุดเท่าที่จะทำได้ (หนังสือพิมพ์ไทยรัฐ ฉบับวันที่ 9 พฤศจิกายน 2548 คอลัมน์ การศึกษาต้องจัดหลากหลาย หน้า 15)

นอกจากนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บททางการศึกษายังได้กำหนดแนวทางส่งเสริมให้บุคคลและองค์กรที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา ดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนการทำวิจัย และการใช้ผลการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด กล่าวคือ ในการจัดกระบวนการเรียนการสอนให้สถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียนและอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้รวมทั้งสามารถใช้การวิจัยเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ทั้งนี้ผู้สอนและผู้เรียนอาจเรียนรู้ไปพร้อมกันจากสื่อการเรียนการสอนและแหล่งวิทยาการประเภทต่าง ๆ (มาตรา 24 (5)) ให้สถานศึกษาพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้สอนสามารถวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียนในแต่ละระดับการศึกษา (มาตรา 30)

จากนัยดังกล่าวจึงเป็นบทบาทหน้าที่โดยตรงของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่จะต้องร่วมมือกันส่งเสริมสนับสนุนและดำเนินการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้และนำผลการวิจัยมาใช้แก้ปัญหาและพัฒนาการบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุผลตามเป้าหมายของหลักสูตรและเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 โดยเฉพาะครูผู้สอนจะต้องตระหนักและให้ความสำคัญกับเรื่องนี้อย่างจริงจังเพราะคุณภาพของการจัดการศึกษาของประเทศขึ้นอยู่กับครูแต่ละท่านที่สามารถทำงานอย่างมืออาชีพเป็นระบบและรับประกันผลได้นั้นคือครูมีความสามารถ มีศักยภาพในการแก้ปัญหาการเรียนการสอนหรือมีการพัฒนาคุณภาพได้อย่างต่อเนื่องอันจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของผู้เกี่ยวข้องและเครื่องมือสำคัญของการทำงานอย่างมืออาชีพคือการวิจัยซึ่งเป็นกระบวนการทำงานที่สามารถจะดำเนินการได้อย่างเป็นระบบมีผลเป็นที่น่าเชื่อถือ (วีระศักดิ์ วงษ์สมบัติ, 2546 : เกริ่นนำ)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีบทบาทหน้าที่สำคัญประการหนึ่งคือการพัฒนาด้านวิชาการและจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาร่วมกับสถานศึกษาจึงมีนโยบายให้สถานศึกษาในสังกัดดำเนินการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนทำวิจัยในชั้นเรียนเป็นนโยบายข้อหนึ่งในการพัฒนางานวิชาการ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1. 2547 : 95) แต่จากรายงานของกลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่าในปีการศึกษา 2548 มีครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ที่ทำวิจัยในชั้นเรียนเพียง 478 คน คิดเป็นร้อยละ 11.08 ของครูทั้งหมด (กลุ่มนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา. 2548 : 13)

จากที่กล่าวมาจะเห็นแล้วว่าการวิจัยเป็นเครื่องมือสำคัญและจำเป็นในการแก้ปัญหาและพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือการพัฒนาการศึกษาซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ทุก ๆ ด้านยังมีความจำเป็นต้องนำการวิจัยมาใช้ให้เกิดมรรคผลอย่างจริงจังตั้งแต่จากรายงานที่เกี่ยวข้องดังกล่าวมาครูผู้สอนยังทำการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ก่อนข้างน้อย ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 เพื่อนำข้อค้นพบ ไปใช้เป็นสารสนเทศในการปรับปรุงส่งเสริมพัฒนาการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูผู้สอนให้เกิดความก้าวหน้าและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ที่มีขนาดและประสบการณ์ในการสอนต่างกัน
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ที่มีต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

สมมติฐานการวิจัย

ครูผู้สอนในสถานศึกษาที่มีขนาดและประสบการณ์ในการสอนต่างกันมีความคิดเห็นต่อระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ต่างกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้ (กอบกุล จงกลณี. 2545 : 42)

ตัวแปรต้น

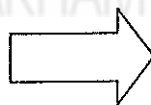
ตัวแปรตาม

1. ขนาดสถานศึกษา

- 1.1 สถานศึกษานขนาดเล็ก
- 1.2 สถานศึกษานขนาดกลาง
- 1.3 สถานศึกษานขนาดใหญ่
- 1.4 สถานศึกษานขนาดใหญ่พิเศษ

2. ประสบการณ์ในการสอน

- 2.1 ไม่เกิน 20 ปี
- 2.2 เกิน 20 ปีขึ้นไป

ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการ

วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 จากปัจจัยจำนวน 6 ด้าน คือ

- 1. ปัจจัยด้านความรู้ในการวิจัย
- 2. ปัจจัยด้านเจตคติต่อการวิจัย
- 3. ปัจจัยด้านงบประมาณ
- 4. ปัจจัยด้านเวลา
- 5. ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก
- 6. ปัจจัยด้านแรงจูงใจ

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 4,322 คน จากสถานศึกษา 312 แห่ง

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ครูที่สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ปีการศึกษา 2550 จำนวน 354 คน จาก 175 สถานศึกษา ซึ่งได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi - Stage Random Sampling) และกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie และ Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 43)

3. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

3.1.1 ขนาดสถานศึกษา จำแนกเป็น

- 1) สถานศึกษานขนาดเล็ก
- 2) สถานศึกษานขนาดกลาง
- 3) สถานศึกษานขนาดใหญ่
- 4) สถานศึกษานขนาดใหญ่พิเศษ

3.1.2 ประสบการณ์ในการสอน จำแนกเป็น

- 1) ไม่เกิน 20 ปี
- 2) เกิน 20 ปี ขึ้นไป

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 จากปัจจัยจำนวน 6 ด้านคือ

3.2.1 ปัจจัย ด้านความรู้ในการวิจัย

3.2.2 ปัจจัยด้านเจตคติต่อการวิจัย

3.2.3 ปัจจัย ด้านงบประมาณ

3.2.4 ปัจจัย ด้านเวลา

3.2.5 ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

3.2.6 ปัจจัยด้านแรงจูงใจ

นิยามศัพท์เฉพาะ

นิยามศัพท์ที่ผู้วิจัยจะนำเสนอต่อไปนี้เป็นนิยามศัพท์เฉพาะที่นำมาใช้ในงานวิจัยนี้เท่านั้น โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสื่อความหมายให้เข้าใจตรงกันระหว่างผู้วิจัยกับผู้อ่านงานวิจัย ดังนั้น ความหมายของคำศัพท์บางคำอาจไม่ตรงกับที่ผู้รู้ท่านอื่นๆ ได้ให้นิยามไว้ ซึ่งมีนิยามศัพท์ตามลำดับดังนี้

การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ หมายถึงการวิจัยทางการศึกษาที่ครูผู้สอนจัดทำขึ้นเพื่อแสวงหาความรู้ วิธีการนวัตกรรมหรือทางเลือกในการแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งนักวิชาการบางท่านเรียกว่าการวิจัยในชั้นเรียนนั่นเอง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ หมายถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 จำนวนเป็น 6 ด้าน คือ

1. ปัจจัยด้านความรู้ในการวิจัย หมายถึงระดับความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับระเบียบวิธีวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้หรือวิจัยในชั้นเรียนที่ครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 มีและสามารถนำมาใช้ในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ได้

2. ปัจจัยด้านเจตคติต่อการวิจัย หมายถึงความรู้สึกรักหรือมุมมองของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ที่มีต่อการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

3. ปัจจัยด้านงบประมาณ หมายถึงงบประมาณและแหล่งงบประมาณค่าใช้จ่ายในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1

4. ปัจจัยด้านเวลา หมายถึงเวลาว่างจากงานประจำที่ครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 สามารถนำมาใช้ในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ได้

5. ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก หมายถึง วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ แหล่งเรียนรู้ บุคลากร ตลอดจนสถานที่ในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1

6. ปัจจัยด้านแรงจูงใจ หมายถึงสิ่งอื่น ๆ นอกเหนือจากปัจจัยที่กล่าวมาแล้วที่มีผลต่อความต้องการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 เช่น ความรับผิดชอบของครูแต่ละคน นโยบายสถานศึกษา ผลประโยชน์ตอบแทน เป็นต้น

สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง โรงเรียนรัฐบาลที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1

ครูผู้สอน หมายถึงข้าราชการครูที่ปฏิบัติหน้าที่ผู้สอนในโรงเรียนรัฐบาลที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1

ขนาดสถานศึกษา หมายถึงขนาดของโรงเรียนรัฐบาลที่จัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 ซึ่งแบ่งตามเกณฑ์การจัดสรรงบประมาณของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยยึดจำนวนนักเรียนเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง จำนวนเป็น 4 ขนาด ดังนี้ (กลุ่มงานข้อมูลสารสนเทศ กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1, 2550 : 1-17)

1. สถานศึกษาขนาดเล็ก คือสถานศึกษาที่มีนักเรียนไม่เกิน 119 คน
2. สถานศึกษาขนาดกลาง คือสถานศึกษาที่มีนักเรียน 120 - 600 คน
3. สถานศึกษาขนาดใหญ่ คือสถานศึกษาที่มีนักเรียน 601 - 1,500 คน
4. สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ คือสถานศึกษาที่มีนักเรียน 1,501 คนขึ้นไป

ประสบการณ์ในการสอน หมายถึงจำนวนปีที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวนเป็น 2 กลุ่ม คือ มีประสบการณ์ในการสอนไม่เกิน 20 ปี และเกิน 20 ปีขึ้นไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัยครั้งนี้คือ จะได้ข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหารหรือผู้เกี่ยวข้องอื่น ที่จะนำไปใช้ในการกำหนดนโยบาย วางแผน ปรับปรุง พัฒนา และส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1 หรือเขตพื้นที่การศึกษาอื่น